

**ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА
ІМЕНІ ПЕТРА ВАСИЛЕНКА**

Навчально - науковий інститут бізнесу і менеджменту

Кафедра організації виробництва, бізнесу та менеджменту

Маховський Максим Станіславович

УДК 339.13:339.56:633.1

РЕФЕРАТ

кваліфікаційної (магістерської) роботи

**УДОСКОНАЛЕННЯ УПРАВЛІННЯ
КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЮ
ВИРОБНИЦТВА ЗЕРНА ЯРОГО ЯЧМЕНЮ НА
ПІДПРИЄМСТВІ**

*спеціальності 073 «Менеджмент»
(освітньо-професійна програма «Менеджмент і
адміністрування»)*

Харків – 2019

Кваліфікаційна (магістерська) робота є рукописом.

Робота виконана в Харківському національному технічному університеті сільського господарства імені Петра Василенка Міністерства освіти і науки України.

Науковий керівник: кандидат економічних наук
Сагачко Юлія Миколаївна,
Харківський національний
технічний університет
сільського господарства імені
Петра Василенка,
доцент кафедри організації
виробництва, бізнесу та
менеджменту.

Захист відбудеться на засіданні Державної
екзаменаційної комісії у ХНТУСГ за адресою: 61002, м.
Харків, вул. Алчевських, 44, ауд. 105

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ (МАГІСТЕРСЬКОЇ) РОБОТИ

Актуальність теми. Проблема підвищення конкурентоспроможності продукції підприємства на сучасному етапі економічного розвитку України набуває все більшої актуальності. Посилення конкуренції у більшості галузей економіки України, прискорення політичних і соціальних змін обумовлює необхідність забезпечення підприємствами впевнених ринкових позицій. Конкурентоздатність є показником, що характеризує ринкове положення товару в певний момент часу й не відображає довгострокові перспективи розвитку підприємства. Конкурентоспроможність підприємства - це здатність виробляти й реалізовувати швидко, дешево, якісно, продавати в достатній кількості, при високому технологічному рівні обслуговування.

В ринковій економіці метою будь-якого виробництва є одержання максимально можливого прибутку. У цих умовах можуть здійснювати свою виробничо-фінансову діяльність тільки ті підприємства, що одержують найвищий економічний результат. Тому важливим є економічна оцінка результатів господарської діяльності підприємства як одна з головних передумов стабільного та ефективного функціонування економіки країни в цілому. У зв'язку з цим на кожному підприємстві необхідно виявляти факти безгосподарності, непродуктивних втрат, нерозумного вкладення засобів для їх усунення. Варто включати в роботу підприємства резерви виробництва, раціонального й ефективного використання

матеріальних, трудових і фінансових ресурсів, природних багатств.

Виробництво зерна в Україні традиційно тривалий історичний період посідає одне з основних місць у розвитку сільського господарства, тому дана діяльність займає важливе місце в економіці України. В зв'язку з тим, що Україна належить до одного з найбільших світових виробників ячменю та є провідним експортером цього зерна, тому був вибраний напрямок дослідження виробництва ярого ячменю.

В Україні вирощують озимий та ярий ячмінь, проте домінує виробництво ярого. Ячмінь належить до найбільш поширених сільськогосподарських культур у світовому землеробстві.

Тема є актуальною, тому що широке розповсюдження ячменю пов'язане з його універсальним використанням. Із зерна ячменю виготовляють крупи (перлова, ячна). Якість їх значною мірою залежить від умов вирощування і сортових особливостей ячменю. Також, ярий ячмінь є основною сировиною для пивоварної промисловості. Попри те, що ячмінь використовують на продовольчі, кормові та технічні цілі, він вважається цінною зернофуражною культурою. Білок ячменю насичений амінокислотами, а за вмістом у ньому лізину і триптофану переважає решту злакових культур.

Теоретичну базу дослідження склали наукові праці вітчизняних і зарубіжних вчених, як Е. Альтман, Т. Бейтмен, Д. Болл, П. Друкер, Ф. Котлер, В. Маккалах, К. Макконнелл, А. Томпсон, І. Ансофф, С. Шелл. Вагомий внесок також зробили вітчизняні вчені, серед яких, В.Д. Базилевич, В.Л. Белоусов, О.Г. Нефедова, Р.А. Фатхутдінов, А.Ю. Юданов, Г.Л. Азоев та інші.

Метою дослідження є аналіз і удосконалення

управління ефективністю виробництва та збуту продукції рослинництва. Відповідно до мети визначено такі **завдання**:

- виявити основні проблеми розвитку виробництва ярого ячменю та обґрунтуванні організаційно-економічних заходів з підвищення його ефективності в сучасних ринкових умовах;

- розробити пропозиції щодо удосконалення організаційної і виробничої структури підприємства, та, насамперед, цеху рослинництва;

- обґрунтування методів підвищення урожайності ярого ячменю і економічної ефективності його виробництва, що в сукупності дає змогу підприємству збільшити прибутки.

Об'єкт дослідження є процес удосконалення виробництва ярого ячменю, а саме підвищення його урожайності та удосконалення технології виробництва.

Предмет дослідження - є аналіз теоретичних підходів до оцінки конкурентоспроможності продукції підприємства та практична оцінка фактичного стану і перспектив підвищення урожайності ярого ячменю на підприємстві.

Структурно робота складається з вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел.

Поставлені в кваліфікаційній (магістерській) роботі завдання вирішувались за допомогою таких методів дослідження: систематизація та узагальнення (при теоретичному обґрунтуванні поняття конкурентоспроможність), системний аналіз, наукові концепції та теоретичні розробки вітчизняних та зарубіжних вчених в області аналізу діяльності підприємств та маркетингу. В процесі дослідження використані традиційні способи та засоби економічного

аналізу (табличного, порівняння, графічний), обробка матеріалів з використанням персональних ЕОМ.

Інформаційною базою досліджень при підготовці кваліфікаційної (магістерської) роботи були річні звіти досліджуваного підприємства, спеціальна економічна література, інформація наукових та інформаційно-аналітичних сайтів мережі інтернет, нормативні акти України, літературні посібники з ведення бізнесу, менеджменту в сільському господарстві, матеріали періодичних видань, довідково-інформаційні матеріали, результати власних спостережень автора.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в теоретично-методичному обґрунтуванні та прикладному опрацюванні напрямів вдосконалення управління конкурентоспроможністю виробництва зерна ярого ячменю;

удосконалено:

- напрями підвищення прибутковості галузі рослинництва, зокрема виробництва зерна ярого ячменю;

набуло подальшого розвитку:

- удосконалення виробничої, організаційної та управлінської структури на підприємстві;

- обґрунтування доцільності проведення заходів економічної ефективності виробництва зерна ярого ячменю та виявлення резервів його збільшення.

Практичне значення одержаних результатів полягає у тому, що опрацьовані автором кваліфікаційної (магістерської) роботи методичні підходи до вирішення проблеми ефективності виробництва продукції рослинництва, зокрема ярого ячменю мають бути використані в умовах ринкової

економіки. Кваліфікаційна (магістерська) робота виконана на замовлення аграрного підприємства

Структура та обсяг роботи. Кваліфікаційна (магістерська) робота складається із вступу, трьох розділів, висновків та списку використаних джерел. Вона виконана на 101 сторінках комп'ютерного тексту, містить 24 таблиці та 2 рисунків. Список використаних джерел налічує 40 найменувань.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ (МАГІСТЕРСЬКОЇ) РОБОТИ

У першому розділі «Сутність та економічний зміст категорії конкурентоспроможності» розглянуто: теоретичні основи забезпечення конкурентоспроможності продукції підприємства, фактори та умови досягнення конкурентних переваг, які поєднуються в механізм формування конкурентоспроможності, проведена оцінка кон'юнктури зернового ринку.

У другому розділі «Оцінка сучасного стану виробництва ярого ячменю на підприємстві» розглянуто: оцінку основних параметрів організаційно-виробничого потенціалу ПСП "Оазис"; аналіз ефективності виробництва зерна ярого ячменю; сучасні технології вирощування сільськогосподарських культур на підприємстві.

У третьому розділі «Перспективи розвитку виробництва зерна ярого ячменю на підприємстві» представлено обґрунтування доцільності проведення заходів з удосконалення виробничої, організаційної та управлінської структури на підприємстві, а також заходів з підвищення економічної ефективності

виробництва зерна ярого ячменю та виявлення резервів його збільшення.

ВИСНОВКИ

Під час виконання кваліфікаційної (магістерської) роботи були вивчені теоретичні основи забезпечення конкурентоспроможності продукції підприємства, перспективи виробництва ярого ячменю в сучасних ринкових умовах розвитку вітчизняної економіки, а також стан та шляхи підвищення ефективності виробництва зерна ярого ячменю.

В кваліфікаційній (магістерській) роботі в процесі дослідження було встановлено, що під конкурентоспроможністю товару розуміється сукупність його якісних і вартісних характеристик, що забезпечує задоволеність конкретної потреби покупця й вигідно для покупця відрізняє від аналогічних товарів - конкурентів. Конкурентоспроможність продукції є показником, який характеризує ринкове положення товару в певний момент часу й не відображає довгострокові перспективи розвитку підприємства.

Істотний вплив на забезпечення конкурентоспроможності продукції здійснює наявність привабливої торгової марки, яка є ефективним інструментом маркетингової діяльності.

Підтримка високої конкурентоспроможності означає, що всі ресурси підприємства використовуються настільки продуктивно, що воно опиняється більш прибутковим, чим його головні конкуренти. Це одночасно передбачає, що підприємство займає стабільне місце на ринку товарів та послуг, та його продукція користується постійним попитом. Конкурентоспроможність визначається з одного боку, якістю товару, його технічним рівнем, споживчими

властивостями і, з іншого боку, цінами, установлюваними продавцями товарів.

Майже на усіх історичних етапах розвитку суспільства зерно було, і нині залишається, важливим джерелом багатства як України, так і значної частини інших країн світу. Адже зерно належить до широко розповсюджених товарів внутрішнього і світового ринку сільськогосподарської продукції. Зернова галузь завжди була високоприбутковим виробництвом.

Ячмінь відноситься до трійки найпоширеніших видів зерна й поступається лише кукурудзі та пшениці. Це підтверджується стабільним попитом на його зерно протягом року як вітчизняних, так і закордонних споживачів.

На основі опрацьованих літературних джерел та річної звітності досліджуваного підприємства проведено аналіз фінансово-економічну діяльність підприємства та досягнутий рівень його конкурентоспроможності. Встановлено, що основним напрямком діяльності ПСП «Оазис» є виробництво продукції рослинництва. Показники фондозабезпеченості, фондоозброєності та фондоємності з кожним роком зменшується. До цього призвели щорічне зниження середньорічної вартості необоротних активів, зменшення посівних площ та скорочення чисельності робітників.

У поточному році план виробництва ярого ячменю було перевиконано на 222ц. Збільшення валового збору даних культур відбулося за рахунок збільшення площі - на 8га. Більш динамічним фактором, який зумовлює валовий збір продукції рослинництва, є врожайність, але у нашому випадку вона незмінна. Одержання передбачуваного обсягу продукції рослинництва залежить від виконання плану посівних площ та

врожайності сільськогосподарських культур. Економічна ефективність виробництва ярого ячменю у ПСП «Оазис» за останній рік погіршилась. Кількість реалізованої продукції ярого ячменю менше, ніж було зібрано, це вплинуло на прибуток, а, отже і на рівень рентабельності.

Встановлено, що для продуктивної діяльності суб'єктів господарювання в умовах ринкових відносин, найбільше значення має виявлення резервів збільшення обсягу продукції, зниження собівартості, збільшення розміру прибутку. Одним із головних напрямів підвищення врожайності технічних культур, до яких відноситься ярий ячмінь, є система внесення добрив. Це забезпечує надходження основних елементів до рослин протягом усього періоду їхнього вирощування. Також, важливим напрямом підвищення врожайності є розвиток селекції та насінництва, впровадження гібридів, що забезпечить високий вихід продукції технічних культур.

Значний вплив на збільшення прибутку має оновлення основних фондів. Технічне переозброєння виробництва покращує економічні показники роботи підприємств. Однак введення нових підприємств і об'єктів у багатьох випадках викликає підвищення собівартості продукції. Однією з причин такого стану є подорожчання одиниці потужностей, що вводяться.

Для підвищення прибутковості діяльності ПСП «Оазис» необхідно зосередити увагу на внутрішніх і зовнішніх факторах, зокрема, слід приділити більше уваги на збуті продукції, на зниженні її собівартості і створенні конкурентних цін на товари. Для зростання показників прибутку, аналізованому підприємству необхідно здійснювати цілеспрямовану політику управління формуванням прибутку, впроваджувати

сучасні технології у виробничий процес, виявляти і використовувати резерви скорочення витрат. Необхідно збільшувати врожайність сільськогосподарських культур та знижувати собівартість продукції. До цього приведуть поліпшення використання землі, підвищення її родючості, впровадження комплексної механізації і автоматизації виробництва, раціональне використання виробничих фондів і трудових ресурсів, впровадження інтенсивних і ресурсозберігаючих технологій, підвищення якості і збереження виробленої продукції.

Щоб досягти прискорення технічного переозброєння, раціоналізації його організації, інтенсифікації та прискорення процесу виробництва, ПСП «Оазис» необхідно замінити існуючу структуру механічного типу на адаптивну структуру. Заміна пояснюється тим, що підприємство представляє собою невелику організацію з чисельністю персоналу 14 осіб. Тому, створення комплексної структури через включення органічної структури в існуючу, не представляється можливим - організація занадто мала. У нашому випадку для заміни підійде змішана форма з крос-функціональної і проектною структури. Це обумовлено тим, що підприємство не може найняти додатково найбільш високооплачуваних працівників - керівників проектів, тому що витрати на виробництво та управління значно високі і їх потрібно знижувати, а запрошення таких працівників може значно підвищити і без того високі витрати. Тому, з працюючих в компанії керівників, необхідно відібрати найбільш професійних для заміщення посад керівників проектів (напрямків). Реалізація даних заходів та зміни структури сприятиме досягненню стратегічних цілей підприємства.

Також були розраховані резерви збільшення виробництва ярого ячменю за рахунок збирання врожаю

в оптимальні строки, збільшення посівної площі, внесення цих добрив та впровадження нового сорту. Найбільш ефективнішим виявився резерв збільшення за рахунок нового сорту - урожайність ярого ячменю зросте на 34 ц/га, що дасть змогу збільшити обсяг виробництва на 11152 ц, при умові, що посівна площа складатиме 328га.

Було проведено розрахунки технологічної карти та її удосконалення. Економічна ефективність запропонованої нової технології визначається шляхом порівняння показників нового варіанта з показниками вихідного. Ми виявили, що при запропонованій технології собівартість виробництва продукції була меншою, різниця склала 9364,17грн./т, що призвело до збільшення прибутку при реалізації ярого ячменю на 939,62 грн. Також зменшився такий показник, як трудомісткість виробництва продукції, що призвело до зменшення річної економії витрат праці.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ (МАГІСТЕРСЬКОЇ) РОБОТИ

1. Маховський М.С. Управління ефективністю виробництва продукції рослинництва в сільськогосподарських підприємствах / М.С. Маховський, І.М. Максимова // Матеріали II Міжнародної науково-практичної конференції "Управління розвитком соціально-економічних систем". ХНТУСГ, 2019. – С. 219-221.

2. Маховський М.С. Шляхи підвищення рентабельності підприємства / М.С. Маховський, К.Ю. Сухар // Сучасний рух науки: тези доповіді VIII міжнародній науково-практичній інтернет-конференції. Дніпро, 2019. - Т3 – С. 367–372.

АНОТАЦІЯ

Маховський М.С. Удосконалення управління конкурентоспроможністю виробництва зерна ярого ячменю на підприємстві.

В кваліфікаційній (магістерській) роботі автором розглянуто теоретичні основи забезпечення конкурентоспроможності продукції підприємства, а також аналіз ефективності виробництва зерна ярого ячменю і сучасні технології вирощування сільськогосподарських культур на підприємстві. Проаналізована доцільності проведення заходів з удосконалення виробничої, організаційної та управлінської структури на підприємстві. У роботі запропоновано заходи з підвищення економічної ефективності виробництва зерна ярого ячменю та виявлення резервів його збільшення.

Ключові слова: конкурентоспроможність, урожайність, валовий збір, структура управління, ярий ячмінь, ефективність, технології.

SUMMARY

Makhovskyi MS Improvement of competitive management of spring barley grain production at the enterprise.

In the qualification (master's) work the author considers the theoretical basics of ensuring the competitiveness of the enterprise's products, as well as the analysis of the efficiency of production of spring barley grain and modern technologies of growing crops at the enterprise. The expediency of carrying out measures on improvement of production, organizational and management structure at the enterprise is analyzed. The paper proposes measures to increase the economic efficiency of spring barley grain production and identify reserves for its increase.

Key words: competitiveness, yield, gross harvest, management structure, spring barley, efficiency, technology.

Комп'ютерний набір і верстка
Маховський М.С.

Підп. до друку _____2019. Формат 60x84 1/16.
Папір офсетний. Гарнітура Times New Roman. Друк
офсетний.
Ум. друк. арк. 0,9. Обл.-вид.арк.0,9. Тираж 10 прим.
Замовлення № ____

Надруковано в КП «Міська друкарня»
61002, м. Харків, вул. Алчевських, 44
Свідоцтво про державну реєстрацію:
серія ДК № 3613 від 29.10.2009р.